

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКУМ З КРИЗОВОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
циклу професійної вибіркової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від 27.08.2024 №2

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Практикум з кризової психотерапії»

2024 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Навчальний курс передбачає оволодіння здобувачами ґрунтовних знань у галузі кризової психотерапії у відповідності з сучасними науковими уявленнями, умінь використовувати набуті знання під час вирішення проблем професійного характеру. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Практикум з кризової психотерапії» здобувач вищої освіти засвоює знання про предмет, об'єкт і структуру кризової психотерапії, процеси та механізми групової роботи; особливості кризових станів особистості, закономірності поведінки людей в кризових ситуаціях тощо.

Отримані знання допоможуть забезпечити творчість та ініціативу в професійній діяльності.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Амурова Яна Володимирівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту, доктор філософії (PhD)
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 213. Номер телефону: 0979788935
E-mail	amurova_yana@chipb.org.in
Наукові інтереси	Глибинна психологія, групова психокорекція, психоаналіз, психологічне консультування, психомалюнок та його використання в психологічній практиці
Професійні здібності	Навички навчання та викладання; організація та проведення наукових досліджень; ведення груп глибинної психокорекції; здійснення психологічного консультування з використанням психомалюнку
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Доктор філософії (PhD) зі спеціальності 053 Психологія. Автор та співавтор понад 30 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

3. Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/time-table/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у другий та четвертий вівторок кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті №213. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Полягає у формуванні у здобувачів готовності та компетентності до практичної діяльності в сфері кризової психотерапії; формуванні професійних компетентностей, які дозволять ефективно проводити кризове консультування, використовувати відповідні методи та техніки психотерапії, а також розвивати навички емоційної стабільності та професійного самоконтролю під час роботи з клієнтами, які перебувають у кризовому стані.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	Вибіркова професійна
Навчальний рік	2024-2025
Семестр	7-й
Обсяг дисципліни:	
в кредитах ЄКТС	3
загальна кількість годин	90
кількість модулів	1
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):	
лекції	16
семінарські, практичні	28
самостійна робота (годин)	46
Форма підсумкового контролю	залік

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: основи психологічної практики, патологічна та клінічна психологія, психологічна підготовка та готовність до діяльності в екстремальних умовах, основи соціально-психологічної реабілітації.

Постреквізити: психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології, психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності, переддипломна практика, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР 1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР 2

Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	ПР 13
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР 16
Складати та реалізовувати план надання психологічної допомоги, підтримки, відновлення, консультування населення та працівників з досвідом переживання кризових ситуацій для активізації ресурсів життєстійкості.	ФР 23

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 1
Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).	СК 8
Здатність дотримуватися норм професійної етики.	СК 10

8. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ПРАКТИКУМ З КРИЗОВОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ

Змістовий модуль 1. Методологічні основи кризової психотерапії

Тема №1. Кризова психотерапія та кризове консультування у науковій літературі

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено.- Помилка! Джерело посилання не знайдено., 7. Доп.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., 9].

Тема №2. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено.-4, 6. Доп.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., 5, 8].

Тема №3. Складові психотерапевтичного процесу та напрямки, які використовуються у кризовій психотерапії

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., 7. Доп.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., 9].

Змістовий модуль 2. Практики консультування та терапії в кризових ситуаціях

Тема №4. Психодинамічний напрямок у кризовій психотерапії

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено.-4. Доп.:

1-6, 7, 9].

Тема №5. Когнітивно-поведінкова психотерапія у кризовому консультуванні

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., 7. Доп.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., 6-9].

Тема №6. Екзистенційно-гуманістичний напрямок у кризовій психотерапії

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено.. Доп.: 1, 3, 5, 7].

Тема №7. Групова психотерапія у роботі з кризою

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., 7. Доп.: 1, 3, 5, 7].

Тема №8. Психотерапія осіб, що пережили травмівні події війни

Література: [Баз.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., Помилка! Джерело посилання не знайдено., 6. Доп.: Помилка! Джерело посилання не знайдено., 7-9].

Підсумкова модульна робота

Залік

9. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	поточний контроль	
МОДУЛЬ 1. ПРАКТИКУМ З КРИЗОВОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ					
Змістовий модуль 1. Методологічні основи кризової психотерапії					
Тема №1. Кризова психотерапія та кризове консультування у науковій літературі	10	2	2	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №2. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях	10	2	2	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №3. Складові психотерапевтичного процесу та напрямки, які використовуються у кризовій психотерапії	10	2	2	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	30	6	6	18	-

Змістовий модуль 2. Практики консультування та терапії в кризових ситуаціях					
Тема №4. Психодинамічний напрямок у кризовій психотерапії	10	2	2	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №5. Когнітивно-поведінкова психотерапія у кризовому консультуванні	12	2	4	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №6. Екзистенційно-гуманістичний напрямок у кризовій психотерапії	12	2	4	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №7. Групова психотерапія у роботі з кризою	12	2	4	6	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №8. Психотерапія осіб, що пережили травматичні події війни	10	2	4	4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	56	10	18	28	-
Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Залік	2	-	2	-	-
Разом за модуль 1	90	16	28	46	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Практикум з кризової психотерапії».

10. Орієнтовна тематики індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія».

1. Що таке кризова ситуація? Дайте визначення та наведіть приклади різних видів криз.

2. Які основні етапи розвитку кризових ситуацій ви знаєте?

3. Які особливості психологічного стану людини під час кризи?

4. Як можна класифікувати кризи за їх походженням? Наведіть приклади кожного типу.

5. Що таке посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)? Які його основні симптоми?
6. Які методи психодіагностики використовуються для оцінки стану людини в кризі?
7. Які існують основні стратегії подолання кризи?
8. Поясніть відмінності між первинною та вторинною травматизацією.
9. Що таке кризова інтервенція та які її основні цілі?
10. Які існують методи кризової інтервенції? Наведіть приклади.
11. Як відрізняється робота психолога в кризовій ситуації з дітьми, підлітками та дорослими?
12. Яка роль когнітивно-поведінкової терапії в кризовій психології? Як вона застосовується?
13. Яку роль відіграє підтримка соціального оточення в подоланні кризових ситуацій?
14. Які основні принципи етичної роботи психолога в умовах кризи?
15. Як проявляється синдром вигорання у кризових психологів і як йому можна запобігти?
16. Поясніть поняття «вторинна травматизація» та її вплив на кризових психологів.
17. Які види психологічної допомоги можна надати особам, які пережили насильство?
18. Як працювати з людьми, які пережили втрату близької людини? Які фази горя ви знаєте?
19. Як підготуватися до роботи з групами, що пережили колективну травму (наприклад, стихійні лиха)?
20. Які особливості кризової роботи з людьми, які мають суїцидальні наміри?
21. Які фактори ризику суїциду ви знаєте і як їх можна виявити?
22. Що таке емоційна підтримка і як вона може бути корисною в кризових ситуаціях?
23. Які існують техніки релаксації для зняття стресу у кризових ситуаціях?
24. Які особливості психологічної роботи з біженцями та переселенцями?
25. Що таке кризова профілактика і як вона може бути реалізована на рівні спільнот?

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчання заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;

- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, стандартизовані тести, виконання творчих завдань, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань, доповіді.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

100-бальна шкала	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань, проектної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи та іспиту.

15. Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Загальна максимальна сума балів за видами занять
Модуль 1	I. Поточний контроль		
	Лекції	8	0
	Семінари, (практичні заняття)	14-2	12*5
	Індивідуальні завдання	-	20
	II. Підсумковий контроль		
	ПМР	1	20
	Залік	1	-
Разом за модуль 1			100

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих (розділ «Заохочувальне оцінювання»).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу:

- поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять;
- оцінка (бали) за індивідуальну роботу;
- оцінка (бали) за виконання творчих робіт;
- підсумковий контроль успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

4 бали – завдання виконане повністю, але відповіді обґрунтуванні недостатньо.

3 бали – завдання виконане не в повному обсязі, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні помилки

2 бали – завдання виконане частково, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені помилки.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність

оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Кожен варіант підсумкової модульної роботи складається з двох завдань (теоретичного і практичного). Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):

Сума балів за виконання одного завдання (як теоретичного, так і практичного) складає 10 балів:

10 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

8-9 балів – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно.

6-7 балів – питання розкрито в цілому вірно, допущені помилки при аргументації, використана термінологія вірна.

4-5 балів – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана.

2-3 балів – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0-1 балів – питання не розкрито.

Примітка: зміст контрольних завдань та критерії їх оцінювання для здобувачів заочної форми навчання наведено у методичних вказівках щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Практикум з кризової психотерапії».

Підсумковим контролем успішності з дисципліни є залік, який полягає в накопичувальній оцінці в балах із засвоєння здобувачами навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань, різних видів навчальних робіт на практичних заняттях, визначених робочою програмою.

Складання заліку здобувачами заочної форми навчання відбувається у формі захисту, виконаних ними самостійно індивідуальних завдань, виконання підсумкової контрольної роботи та виставлення підсумкових балів за навчальну дисципліну.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи

спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання завдань індивідуальної роботи здійснюється в діапазоні від 0 до 20 балів і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням

письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно випливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної недоброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу

тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

16. Перелік завдань для підготовки до модульного контролю знань

1. Дайте визначення таким поняттям: «криза», «кризове втручання» та «кризова психотерапія».
2. Охарактеризуйте принципи кризової психотерапії.
3. Опишіть типологію кризових станів особистості.
4. Назвіть методики дослідження особливостей переживання людиною кризових ситуацій.
5. Охарактеризуйте особливості проведення клінічного інтерв'ю.
6. Назвіть складові психотерапевтичного процесу та напрямки, які використовуються у кризовій психотерапії.
7. Опишіть роль логотерапії у кризовому консультуванні.
8. Опишіть розлади, при яких застосовується гештальт-терапія.
9. Назвіть основні цілі та методи поведінкової психотерапії.
10. Опишіть психодинамічний напрямок у кризовій психотерапії.
11. Охарактеризуйте роль когнітивно-поведінкової психотерапії у кризовому консультуванні.
12. Дайте визначення поняттю «систематична десенсибілізація».
13. Опишіть методи аутогенного тренування і релаксації.
14. Охарактеризуйте роль екзистенційно-гуманістичного напрямку у кризовій психотерапії.
15. Опишіть методики екзистенційного аналізу і логотерапії, які використовуються у кризовій психотерапії.
16. Охарактеризуйте застосування основних технік логотерапії в практиці психотерапії та кризовому консультуванні.
17. Опишіть особливості групової психотерапії у роботі з кризою.

18. Опишіть особливості кризової психотерапії в тренінговій діяльності.
19. Охарактеризуйте групову психотерапію з дітьми, які зазнали травмивного впливу.
20. Опишіть особливості групової роботи з батьками жертв сексуального насильства.
21. Опишіть особливості психотерапії осіб, що пережили травмивні події війни.
22. Назвіть основні напрями психотерапії особистості, що переживає події війни.
23. Опишіть особливості психологічного стану людини під час переживання кризи.
24. Назвіть основні стратегії подолання кризи.
25. Поясніть відмінності між первинною та вторинною травматизацією.
26. Охарактеризуйте особливості роботи з людьми, які мають посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).
27. Дайте загальну характеристику синдрому провини вцілілого.
28. Охарактеризуйте етапи психотерапії для осіб, що пережили травмивні події війни.
29. Назвіть особливості роботи з ветеранами бойових дій.
30. Перелічіть особливості кризової психотерапії для цивільних осіб, що пережили бойові дії.

17. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.
3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.
5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.
6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.
7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документами НУЦЗ України.

18. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. №565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Кокун О. М., Мороз В. М., Лозінська Н. С., Пішко І. О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України: метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2021. 301 с.

2. Кризова психологія: навчальний посібник / за ред. О. В. Тімченка. Харків: НУЦЗУ, 2010. 401 с.

3. Олексюк О. Є. Психологія кризова та травмуючих ситуацій: навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2020. 420 с.

4. Психологія екстремальних та кризових ситуацій : навч.-метод. посіб. для студ. денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія» / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с.

5. Шевченко Н. Ф. Психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях: навч. посіб. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 192 с.

6. Шевченко О. Т. Психологія кризових станів. Київ : «Здоров'я», 2015. 120 с.

7. Яцина О. Ф. Основи психотерапії: практикум. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 80 с.

Допоміжна

1. Афанасьєва Н. Є. Особливості та ефективність психологічного консультування пожежних-рятувальників при переживаннях провини, сорому, кризи. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2016. Вип. 20. С. 3-14.

2. Байер О. О. Життєві кризи особистості : навч. посіб. Дніпро : ДНУ, 2010. 244 с.

3. Булах І. С. Психологія життєвих криз особистості: навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 110 с.

4. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання. Наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.

5. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.

6. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика / за ред. Л. М. Юр'євої. Київ : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

7. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: зб. матеріалів доп. учасн. V Міжнародної наук.-практ. конф. / Сумський держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 477 с.

8. Титаренко Т. М. Посттравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя: монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 160 с.

9. Coombs T., Holladay S. The Handbook of Crisis Communication: Second Edition. Wiley-Blackwell, 2022. 592 p.

Інформаційні ресурси

1. Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій : зб. статей / Ін-т соціальної та політичної психології ; Представництво Польської академії наук у м. Києві ; Соціально-психологічний методичний реабілітаційний центр. Київ : Міленіум, 2015. 150 с. URL: <http://surl.li/nvpvdb>

Розробник:

доцент кафедри психології
діяльності в особливих умовах,
доктор філософії (PhD)

Яна АМУРОВА